

Середа Христина Володимирівна,
науковий співробітник
Державна науково-педагогічна бібліотека України
імені В. О. Сухомлинського
ORCID: 0000-0002-4510-7173

ЦИФРОВА НЕРІВНІСТЬ СЕРЕД НАУКОВЦІВ: ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ

Глобалізаційні процеси в сучасному світі та стрімке запровадження цифрових технологій відкривають безліч нових потенційних можливостей для розвитку та зростання особистості, але, водночас, призводять до проявів цифрової нерівності у суспільстві, яка торкається усіх сфер, зокрема й освіти та науки.

Дослідженням подолання проблемам цифрової нерівності в різних сферах займалися такі українські вчені: Н. О. Піпченко, А. О. Сіленко, М. Пешко, М. Я. Нагірна, С. А. Завербний, О. В. Булатова, Н. В. Резнікова, О. А. Іващенко та ін.

Незважаючи на те, що з покращенням якості інфраструктури все більше науковців в Україні можуть вільно користуватися інтернетом, цифрова нерівність мала б зникнути. Проте не всі науковці достатньо обізнані з можливостями та вільно володіють засобами інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), а отже проблема цифрової нерівності та пошуку можливих шляхів її подолання наразі залишається актуальною.

Цифровий розрив (нерівність) – це «нерівність при доступі до можливостей в різних галузях (економічній, соціальній, культурній, освітній), які існують, поглиблюються через неповний, нерівномірний, недостатній доступ до комп'ютерних, телекомунікаційних, цифрових технологій» [1].

«Цифровий розрив найчастіше проявляється у: використанні цифрових технологій (через наявність базової інфраструктури, доступності тощо); у перевагах, отриманих від цифрових технологій; у рівні цифрових навичок [2].

Параметри, за якими визначають цифровий розрив, включають, головним чином, стан розвитку країни порівняно із іншими країнами (розрив у потужностях, розрив в участі, розрив результатів), стан розвитку урбанізованих та сільських територій та їхнього населення, показники індивідуального доходу, рівня освіченості, вікової структури (розрив доступу, розрив грамотності, розрив у використанні) у межах країни та у порівнянні між країнами. Оскільки такий цифровий розрив існує у всіх цифрових технологіях, він має потенціал до загострення [3].

Розглядаючи питання цифрової нерівності, слід однак враховувати, що сфера науки мало піддається «ефекту цифрового витіснення», оскільки

здійснення наукових досліджень, навіть із використанням ШІ, не може бути повністю «автоматизовано», і потребує залучення «людського інтелекту».

Цифрова нерівність серед українських науковців найчастіше проявляється не через розрив доступу (технологічну доступність, економічну доступність і якість з'єднання), а через розрив грамотності та розрив у використанні. Має значний вплив також віковий чинник. Хоча наразі в Україні цифровий розрив посилюється ще й нищенням телекомунікаційної інфраструктури російськими агресорами. Нівелювання цифрового розриву повинне відбуватися за рахунок посилення цифрового розвитку.

Цифрова нерівність, що існує в освіті, гальмує розвиток українського суспільства загалом, і галузі зокрема. Єдиними зацікавленими сторонами, які можуть забезпечити рівні можливості, є уряди, тому вони мають взяти на себе провідну роль в електронному урядуванні як ключовому інструменті усунення розриву.

Створене у 2019 р. Міністерство цифрової трансформації України, метою якого є формування та реалізація державної політики у різних сферах, розгорнуло програму, що покликана сприяти скороченню цифрової нерівності у різних сферах життєдіяльності суспільства, в т.ч. й у науці та освіті. Міністерство має на меті залучити максимальну кількість громадян до програм розвитку цифрових навичок, задля цього Міністерство представило Національну платформу цифрової грамотності «Дія: Цифрова освіта». Загальнодоступні курси сприятимуть подоланню цифрової нерівності і дадуть науковцям більше можливостей для розвитку.

Список використаних джерел

1. Україна 2030Е – країна з розвинутою цифровою економікою. URL: <https://strategy.uifuture.org/kraina-zrozvintoyu-cifrovoyu-ekonomikoyu.html> (дата звернення: 05.05.2024).
2. Цифрова економіка. Про нові можливості для України. URL: <https://nv.ua/ukr/opinion/kubiv/tsifrovaekonomika-pro-novi-mozhливosti-dlja-ukrajini-2282520.html> (дата звернення: 05.05.2024).
3. Булатова О. В., Резнікова Н. В., Іващенко О. А. Цифровий розрив чи цифрова нерівність? Нові виміри глобальних асиметрій соціально-економічного розвитку і міжнародної торгівлі в умовах техноглобалізму. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія «Економіка»*. 2023. Січень. DOI: [10.34079/2226-2822-2023-13-25-45-57](https://doi.org/10.34079/2226-2822-2023-13-25-45-57).
4. Питання Міністерства цифрової трансформації. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/856-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 05.05.2024).